

Nro. 34.

A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Indult Bétsből, Pénteken October 26 - ik napján
1804-ik esztendőben.*

Nagy Britannia.

Londonból, Oktob. 2. dikán. A' Wallisi K. Hertzegnét, a' Korona Örökös Hertzeg Hitvesét, igen szomorú történet érte a' múlt pénteken. A' hintójába béülvén, midőn azoknak, a' kiknek látogatásokra ment volt, a' hintóba való béülés közben vizsgálta köszöngetne, az inas igen hirtelen bétsapta a' hintó ajtaját utánna, ugy hogy négy ujjait a' Királyi Hertzegasszonynak az ajtóval oda csapván, annyira öszsze rontotta, hogy egygyik újának körmét azonnal elkellett vétetni. Nagy fájdalmakot szenved ugyan, hanem reméusége van az Orvosainak, hogy az ujjai közül egygyet sem kényszerítettnek el vágni.

Az Október 2. kán kijött Udvari újságban ilyen képpen fordul elő ez a' kedvetlen történet: A' Charltoni környékre menvén látogatás végett a' Királyi Hertzegalszszony, midőn a' társaságból kijött és hintójába béült volna, a' nyitva lévő hintóajtón még ekkor is bútsuzó intéseket tett jobb keze által kifelé, mellyet az inas elzébe nem vévén, 's az ajtót sebessen hétsapván, a' Hertzegné' újjait úgy oda ütötte, hogy 4 ezek között az ajtónak kinyitódásakor tsak nem leszakadva vólt, 's az egygyik ujjának körme az ajtóhoz ragadott. Nagy sikoltására, azonnal leszaladtak hozzá a' főalszszonyságok, és borbélyok után futtatván, a' sebet béköttették. Azólta sok nagy fájdalmakat állott ki a' Hertzegalszszony. —

Az Október 5 kén indúlt tudósítások szerént észrevehetőleg kezdett enyhülni a' Kir. Hertzegalszszony sebe. Önnön inassa ejtette rajta a' sebet, nem vévén elzébe, hogy a' Hertzegné a' kezét még nem vette vólt bé, a' ki is nem tsak, hogy erős szivűséggel és álbatatos türedelemmel szenvedte és szenvedti nagy fájdalmait, hanem látván a' kótsisnak rend kívül való megijedését, őtet még minkelelte az újat békööték volna, elő kiáltotta, és bizonyosá tette áffelől, hogy nem neheztel rá, minthogy a' maga hibájából érte a' szerentsétlenség.

A' Király és Királyné megkoronáztatásoknak emlékezetnapja pompás solennitásokkal innepeltett Sept. 21. kén Weymouthban, a' hol ő Felségek a' tengeri ferdövel való élés végett egy idő óta tartózkodnak. Nagy katonai próbatételek vóltak, a' mellyeknek Királyi fényes vendégség ve-

tett végett, a' a' mellyből több mint 300 fő rendű vendégek részesültek. A' Király maga is 11 óráig mulatta magát a' tántzolók között. — Az estvéli tűzjáték alkalmatosságával kevésbe múlt el, hogy szerentsétlenség nem érte a' néző sokaságot a' Királyi palota előtt; a' zürzavar tsakugyan nagy volt, a' melly az által okoztatott, hogy a' felbonttatott raketékból egy szikra, egy tűzkerékkel és egyéb effélékkel töltött nagy kosárba esvén le, ezeket meggyújtotta. Sok fő alszonyságoknak a' ruhájok égett meg; mások lábbélieket (tzipőiket), mások pedig főkötőiket és egyéb főékeffégeiket veszítették-el a' nagy tolyongásban. Nagyobb veszedelem azonban senkit nem ért.

Az Anglia és Spanyol ország között kezdődhető hadi villongások felől még eddig tsak ennyi hitelest olvasunk a' Londoni közönséges levelekben: — „Azon kereskedők között a' főbbeket, a' kik a' Spanyolokkal folytatnak kereskedést, a' külső dolgokra ügyelő Minister Lord Harrowby öszszehivatván tudtokra adta nékik, hogy mostanában olyan dolgok fordúltak volna, a' Spanyol és Nagy Britanniai Orzáglószékek között elő, a' mellyeknek kimenetelek felette bizonytalan. A' Nagy Britanniai Orzáglószék meghatározott nyilatkoztatást kívánt némely fontos tárgyak eránt a' Spanyol Orzáglószéktől: hanem még eddig semmi megnyugtató feleletet nem vett ettől. Mind ezekre a' körülállásokra nézve ő (ilyen megjegyzéssel rekelzette bé szavait a' Minister) szükségesnek találta figyelemetelké tenni a' kereskedőket, hogy azok közzülek, a' kik a' Spanyolokkal kereskedést folytatnak, ezen bizonytalan ki-

menetelü környüállásokhoz képpett intézzék a magok spekulatziójikat. Sept. 27-kén ismét megjelentenek ugyan ezen kereskedők a' nevezett Ministernél, a' ki ekkor is tsak azzal a' valószszal botsátotta el őket magától, hogy a' Spanyolokkal való kereskedésnek dolgában, igen vigyázók legyenek addíg, míg további útasítást nem vesznek.

Mint látzik, a' Nagy Britanniai Országlószék, Pittnek a' fő Ministeri póltzra való újontani fellépésétől fogva, ismét tengeri erejének erőssítésére fordította egész gondját. Minden hajóépítő műhelyekben rész szerént egészízen új, rész szerént foldozás alá vétetett hajók foglaltak el minden átszemesereket. Azt mondják, hogy tsak a' jövő hónap alatt 30 Linea hajókkal fog a' Nagy Britanniai tengeri hadi erő neveltetni. Az egyfzerre munkában lévő hadi hajók' számát, kitsit nagyot ölszszszámlálván 660-ra teszik. A' Plymouthi, Portsmouthi, és Chatami kikötőhelyekbe parantsolat ment, hogy a' haszonvehető hajókat mind készítsék-el a' kievezésre. A' Frantzia partok mellett vigyázó Anglus erő nem vólt ezen háboruban még egyfzer is olyan nagy, mint mostanában.

Minthogy Dover városa a' Boulognei kikötőhelyel által ellenbe helyheztetődve, következésképpen a' Frantziáktól lehető meglátogatgatásnak leg inkább kitétetődve van: erre nézve az oltalmazó készületek is itt vannak leg jobb állapotban. Minister Pitt többire itt tartózkodik, és azon 5 ezer emberekből álló Önkéntvállolkozott sereget, a' melly az ő kormányozása alatt lévő 5 kikötő-

helyekből állott-ki a' haza' védelmezésére; mostanában mufrálta meg.

A' Touloni kikötőhely elől olyan tudósítás érkezett Nelsontól, hogy ő ezt mind ez ideig bészárva tartja. Vezérlése alatt 11 Linea hajók vannak: a' Frantziák' tengeri ereje pedig ezen kikötőhelyben 8 Linea hajókból áll. Ezek, valahányszor Nelson a' kikötőhely elől eltávazik, mindannyiszor kivevznek a' kikötőhely' szájáig: és mihelyest ő oda vizsgálja érkezik, azonnal ismét béeveznek a' kikötőhely' belső részeire. Azonban igen lehet tartani, hogy egészségének naponként való nagyobb-nagyobb gyengülése miatt a' tengert nem soká oda hagyni 's hazájába vizsgálja térni kéntelenítettik ez a' fél kezű igen híres tengeri vezér. Sokat szenved nevezetesen azon szemének fájdalmi miatt, melyhez a' Nilusi expeditzióknak alkalmatosságával egy bombi egy darab forgátsot hozzá tsapott.

Admiralis Cornwallis írja Brest elől, hogy hat Frantzia meglehetősen nagyságú Brig nevű hajók, a' mellyeket a' Bresti öbölnek egygyik szejegletében két Anglus Fregátok strázsáltanak, ezeknek tsalt vetvén, előllek elillantottak, és a' Rocheforti kikötőhely felé eveztenek el.

Az Artéziai Grófi nevet viselő Fr. Királyi Hertzeg, Sept. 22-kén indult el a' Harwichi kikötőhelyből Swétzia felé Calmar városába. Elinulásakor Királyi vérből való méltóságához illő módon tiszteltetett az Anglus ágyuknak dörgések által.

Az Angliában tartózkodó, Orleansi és Montpensieri Hertzegek, Beaujolais nevű Gróffal, 's más néhány kivándórlott Frantziákkal egyetemben, idő-

töltésből az Anglia és Frantzia ország között való tengerkanálison hajókázván, a' szél nem soká ellenkező képpen fúni és őket a' Boulognei partok felé kezdette hajtani, annyira, hogy a' battériák-ról már tüzelni kezdetek vóit rájuk az ágyuk, és az ő hajóik körül néhány Bombik estek le. Tsak-ugyan szerentsésen vilzsa érkeztek Dugeneizhez, 's onnét Londonba.

A' Nagy Britanniai Birodalomnak minden kikötőhelyeiben szoross rendelések tftettek az eránt, hogy a' tengerekről érkező hajók valamiképpen a' Malagai sárga hidegleléft bé ne hozzák. A' melyek eránt gyanú lehet, nagy vigyázattal kitöltetik vélek a' tisztulásra rendeltetett napokat.

Frantzia Birodalom.

Párisból, Oktob. 11-kán. Császár ő F. ge tegnap délelőtti 11 órakor megérkezett St. Cloubba; a' melly örvendetes hír déltályban ágyudörgések által adatott tudokra a' Párisiaknak.

Ő Császári F. ge megparantsólta a' Tengeri Ministernek, hogy terjeljsze a' Betsület Legió Nagy Cantzelliariusza eleibe azoknak a' szárazon és vizen való derék katonáknak neveiket, a' kik az Oktober 2 kán éjjel Boulogne előtt történt tengeri tsatában magokat megkü ömböztették, hadd szolgáltatassa ki nékik a' Légio' nagy Tanáttsa, megérdemelt jutalmaikat.

A' Moniteur, az Admiral Bruix' tudósításán kívül közönségeslé tette a' Marschall Soult előadását is ezen tengeri tsatáról, a' kinek némely jegyzései ekképpen következnek röviden;

„Az ellenséges égetőhajóknak partjaink mellett való fellobbanások, vagy elsülések, a' melly azokat egészen megreszkettette, és minden hajóknak elfüllyesztődésekre való lett volna, tsak önnön vakmerő méretségünk miatt tehetett annyi kárt, hogy a' Kapitány Gronet vezérlése alatt lévő 267-dik számú mozaras penischünk elfüllyedett. Vimereux felől evezvén a' nevezett Kapitány, meglát egy kiseded Anglus hajót, és parantsólja alattavalóinak, hogy támad'ák meg azt. Cloquet nevű hajóslegény azonnal az ellenséges hajón termett; más ötön nyomban követték őtet: hanem egy lelket sem találván rajta, széllyel néznek, és egy hosszú machina tűnik szemeikbe a' habok között, a' melly mint egy széles délzka tsak úgy uszkált ott. Közelitvén hozzá, és a' kötelit a' mellynél fogva a' másik hajóhoz vólt akasztva, elvágván, lobbanás esik, a' machina széllyel szakad, és a' mi hajónkat egyszeriben úgy elsüllyesztí, hogy a' rajta lévő emberek közül tsak néhányan menekedhetnek ki, azokkal egyetemben, a' kik haton az Anglus Sloopsra által mentek vala. A' segittségre szaladott tsolnakok sem segithettek a' többeken leg kissebbet is. Ennek az egy machinának széllyelpattanása miatt, 21 embereink veszték a' tengerbe. A' többek majd semmi kárt nem okoztak: tsak 3 hajóslegényünket és 4 katonainkat sebeztek meg. Két elnemsült machinák fenéken akadtak, egygyik az Ambleteusi kanális' szájánál, a' másik Vimereux mellett. Ezek épségben kerültek kezünkre. Egyiknek a' métse aludt vólt ki; a' másiknak pedig még nem jött vólt el az ideje, hogy elsüljön. Ezen utólsónak belső

résében mesterséges óra formájú, és pendulumos alkotmány lévén el rejtve, meghatározott számú pertzenések után kellett volna néki lángot vetni; hanem 4 katonáink a' mesterségire vagy bezzegjire rá találván, a' métszet ki vették belőle, hogy fel ne lobbanhasson az utolsó pertzenéskor. Ha az elfülhetett volna, nem kevés számú embereket végezett volna ki a' világból, a' kik nézésére körülötte özsze gyülekeztek vólt, &c.

P á r i s b ó l, Oktob. 12 kén. A' ma kijött Moniteurben ilyen hiradás olvastatik: — „

„Bonaparte Lajosné Császári Hertzeg Afzszony, egy Hertzeget szült tegnap délutánni harmadfél órakor szerentsésen. Ő Hertzege az Ország fő Cancellariusza, mint a' Birodalom Konstituziójának 40 ik Tzikkelye kívánnya, személyesen jelen vólt a' szülésnél, és azonnal Kurirt küldött a' történetnek hírével ő Császári Felségehez.

N é m e t O r s z á g.

W e i m á r b ó l, Oktob. 3. kán. Tegnapelőtt örömmel szemléltük azon 80 terhes szekereket Petersburgól Orosz kíséreknek gondviselések alatt megérkezni, a' mellyek a' Nagy Hertzegafszszonnyal Maria Paulownával menyafszszonyi ajándékban adattattak. Remélljük, hogy mint Pétersburgban történt, itt is ki fog a' közönség' nézésére ez a' drága készület tétetni.

H a n n o v e r á b ó l, Oktob. 8. kán. Azon Anglus áruportekákat, a' mellyeket a' Francziák a' minap letartóztattak vala, itt közönségesen áruba

botsátották a' többetigérőknek. — Verden városa körül erős sántzok közzé veszik magokat a' Fr. seregek. — A' miszomfiéd erdeinkben ismét 16 eleven szarvasokat fogtak őszre, hogy a' St. Claudi vadas kertbe vigyék.

Olasz Ország.

Livornóból, Oktob. 9 kén. Az Afrikai égző hómokok között támadó, úgy szollván az egész természet, embert barmot egyformálog el-laukaszító, Sirocco nevezet alatt esméretes, rettenetes ízél, a' múlt September hónapban gyakorta kedvetlen látogatónk vala. Ez azt okozta, hogy az a' hideglelés' neme, a' melly az őszi napokon Olasz országot közönségesen megszokta látogatni, mostanában nagyon elhatalmazott, és sokakat megölt. Ez a' környülállás és a' Malagai sárga hideg' híre, annyira megrettentették vala lakosainkat, hogy az Országlószék jónak lenni találta a' közönség' megnyúgtatása végett, az uralkodó nyavaja' természetének megvingálására egy több Orvosokból álló Tanátsot kinevezni, a' melly a' közönségnek nagy meglegedésére olyan hirdetést tétetett közönséggé, hogy az Olasz országban uralkodó mostani nyavaja ugyan egy igen veszedelmes tulajdonságú, rothasztó, hanem, tsakugyan nem a' Malagai gonosz ragadó sárga hideglelés.

Itt is méltó vigyázás van a' tengerről jövő hajókra, hogy nem indúltak é olyan helyről, vagy útjokban nem jártak-é olyan helyen, a' honnét ezt a' Malagai nyavaját magokkal elhozhatták volna. — Ezen napokban egy Görög kereskedő ha-

jó érkezett ide Spanyol országoknak Déli partjai mel-
lől, a' melly azonnal a' tiszttulás' helyére vitettet-
vén, minden véle való közösülésnek útja el vá-
gatott.

Beszélik, hogy a' Frantzia Birodalom' példá-
ja szerént az Olasz Respublika is elközelített azon
időponthoz, hogy az ő Respublikai Konstitutióján
is a' jelen lévő környülállásokhoz alkalmaztatott
változások történnyenek, és hogy ezen változások-
nak elintéztetését, vagy plánumát, Marescalchinnek
a' Respublika külső dolgokra ügyelő Ministerének,
Moguntziában adta volna által a' Frantziák' Csá-
szárja.

Nápolyból, Sept. 29 kén. Néhány mé-
rész emberek nagy próbára szánták vala el itt a'
napokban a' fejeket. Midőn a' Vezuv hegye
jelengetni kezdette volna, hogy a' tűznek okadá-
sához nem soká hozzá fogna kezdeni, a' Fiziká-
nak ide való igen tudós Scotti nevű Professora,
néhány Anglusokkal és más mérész emberekkel
egyetemben, arra határozták t. i. magokat, hogy
ezen hegyre felmennyenek, és annak rettenetes tű-
zit közéről szemléljék. Augustus' 21-kén estve
indultak ki Nápoly vároffából, és a' hegy' oldalára
Resina felől kezdettek felútni. A' Vezuv' bel-
ső részei már ekkor dologban vóltanak: hanem
a' környék' lakossai és a' hegynek közepé, tályán
lakó Remete, bízatták az útnézó társaságot,
hogy ne félljenek, mivelhogy a' valóságos vesze-
delemnek ideje még el nem jött volna. Augustus'
22 kére virradó éjjél után 2 órakor értek fel a'
tetőre az örvény szélére, a' hol olyan tárgy tünt

szemeik eleibe, a' milyennél valamint szebbet úgy rettenetesebbet is, bajosan mütathat a' természet hatalmas munkája. Az örvény oldalai fényesen világoskodtak, a' mellyeken, a' tályan, a' hol a' torkát lehet képzelni az örvénynek, négy nagy nyílások szemléltettek, és mintegy minden 30 minutányi idő múlva, nagy langoszlopok tekeredtek ki, 's a' tüzes kövek rettenetes pattogással és tsattogással hányodtak-ki, oly formájú parabolicus menetellel, hogy minden darab kő az örvénynek általellenben lévő oldalához tsapódott, és onnét annak mélységeire hullott-le, következésképpen a' lyuk' vagy örvény' szájához, a' hol a' nézők állottanak, egy is fel nem jöhetett. Gyakran tekeredtek fel nagy füstoszlopok is, a' mellyek miatt ilyenkor semmit sem lehetett néhány minutáig látni az örvény' torkában. A' levegőt igen finum bűdösköszag fogta-el, a' mellyet kiállani bajos lett volna az útzatok' orrának, ha szerentséjekre a' szél a' hátok megölli nem fűtt volna. Három egész órák alatt töltötték a' természet' ezen szép munkájának szemlélésével az útzatok az időt, a' midőn a' napnak sugárai a' keletet jelentgetni kezdvén, a' hegyről ök is épségben leindúltak, és 22 dikben déltájban Napolyba szerentsésen vissza érkeztek. Azt azonban minnyájok minden titkolódás nélkül megvallották, hogy valameddig az örvény' szájánál állottak, a' szép dolognak szemlélése mellett minden hajszál felfelé állott fejeiken a' nagy félelem miatt. — Néhány napok alatt azután megtelvé moslékkal az örvény, az, természet szerént kezdett (mint egyéb akár mi folyadékok) a' szájának alacsonyabb részén ki folyni, útját Otajo nevű fa-

lú felé vevén, oly vidéken, a' hol leg kevesebb kárt tehetett.

Török Birodalom.

A' Czerni György részéről a' Bekier Bascha eleibe terjesztett feltételek; ezek voltak: — „

„1)ször. A' Szerviai fő uralkodás adódjon által a' mostani fő vezérjének Czerni Györgynek. — 2)szor. A' Szerviai lakosok ügyében egy Török se mondjon ítéletet: az őket illető ítélet egy általlában bizattasson Czerni Györgyre. — 3)szor. Egy Töröknek se legyen szabad valamely Szerviai helységben letelepedni, ha tsak arra különös engedelmet nem nyer. Minden vámos és harmintzados's egyéb tiszti hivatal vétetteffen-ki Szerviában a' Törököknek kezekből, és mind ezek a' tisztségek bizattassanak Szerviai lakosokra. — 4)szor. A' fegyveres erősseregek, rész szerént Török, rész szerént Szerviai csoportokból álljanak. — 5)ször. Czerni Györgynek 500 emberekből álló testörző serege legyen mindenkor. — 6)szor. A' Szerviaiak fizessenek minden éltendőben fél millió Piastert a' Portának, a' Baschának pedig minden szükségéről visellyenek gondot. — 7)szor. A' vámot, és a' harmintzadót mind a' Baschának engedik a' Szerviaiak, oly feltétel alatt, hogy azokat tettzése szerént ne nevelhesse. — 8)ször. A' kereskedésben és semmi egyéb fizetés' dolgában ne ellék a' Szerviaiakon semmi erőszak, hanem minden fizetődjön az alkú szerént, mint egygyütt az adók és vevők megegygyeznek. — „Ennek felette ígéretet tett

Bekier Bascha, hogy ha ez az Alkú tökéletességre mehet, ő is Travnik ellen fog a' vezérlése alatt lévő 10 ezer Törökökkel menni, és mindent el fog követni, hogy az ott lévő nyúghatatlanok letsendefittessenek, és a' Szerviaknál a' tsendesség tökéletesen helyreállítsák.

Nem tsak Konstantzínápoly, hanem Bukarest is leirhatatlan kárt szenvedett a' mult Septemberben az égés miatt. Két ezerre számlálják az elégett házakat: és a' vallott kárt 10 millió Piafterre teszik. Elégtek egyéb nevezetes épületek között, a' Hospodár' régi kastélya, a' Szent Bazilius klastroma, egy nagy templommal egyetemben, és egyebek. Nevezetesen az a' fő uttza, a' mellyben a' kereskedők' magazinumaik és bóltjaik voltak mindeneftől fogva tsaknem egészen hamuvá lett.

Svécia.

Stockholmból, Sept. 28-kán. A' Lilie i Gróf nevezet alatt élő Frantzia Királyi Korona Prætendens, 18 ik Lajos, Sept. 25-kén megérkezett ide Calmar városába, és méltóságához ille tisztelet-tétellel fogadtatott.

Ő Felségek a' Király és Királyné, meg Stralsundban szándékoztak maradni Oktober 9-keig.

Dánia.

A' Kopenhági levelek szerént, az oda vizsza érkezett Orosz hadi hajók mind eleveztek onnét Oktob. 9 kén Reval felé.

A' Malagai Dánus Konzultól az a' kedvetlen hír érkezett ide, hogy a' kikötőkelyben lévő hajók között leg előbbször egy Dánus hajón véteztett észre a' Malagai Sárga hideg. Az' ő tudósításának elindulásakor már 5 emberek kapták vólta' a' nyavalyát, a' kik között egy már meg holt vólta', egy pedig vonaglotta. — már még a' kutyákat is kezdi bántani ez a' nyavalya, és sok eldöglik miatta, a' melly tulajdonságát nem régvették észre a' Malagai lakosok.

Magyar Ország.

Posonból. — Ez előtt egy néhány esztendővel, nagy figyelmettségbe hozta egész Európát Kempelennek bezzéllő fa machinája. Ki lett légyen ez a' valósággal nagy ember, annak rövid leírása meg érdemli kivált Magyar Ország figyelmettségét, azért, mivel oda való születés vólta; megérdemli pedig kiváltképpen hogy emlékezetnek okáért a' M. Kurirban kihirdetődjön, annyival is inkább, mivelhogy ennek mostani egygyik írójazelőtt néhány esztendővel az általa kiadatott Magyar Bibliothekában a' Kempelen bezzéllő machinájáról körülállásos előadást hirdetett vólta ki. — Született nevezetesen Posonban 1734-ben; tanulását kezdette Győrben, azután pedig a' Philozophiát, és a' Törvényeket Bétsben végezte el. A' törvényes dolgok tudásában való kitettség előmenetelért, ő reá vólta bizva, hogy a' b. c. Mária Theresia alatt tsinált törvény könyvet Német nyelvre fordítsa le, mely fordítás mind az egész közönség előtt nagy kedvelléget nyert, mind ő Fele

ségének annyira meg tettett, hogy maga elébe hivatta, és kevés idővel azután, tulajdon keze írása által a' Magyar Kamaránál Concipistává nevezni méltóztatta. Nem sokára azután Udvari Secretáriussá, azután, pedig a' Kamaránál tanátsoffá tevődött, mely hivatalának viselése alatt, a' Budai Királyi lakhely építtetése, és a' Magyar Országai Só Bányák 's Sólházak igazgatása reá vólt bizva. Továbbá ő reá vólt az is bizva, hogy a' Bánátból a' haramiákat irtsa ki, és azt az új, lakosok számára jobb rendbe hozza, mellyet szerentsésem végbe is vitt. Ezért a' tselekedetéért nyert a' Császárnétól 1000 forintból álló hóltag tartó elzteni fizetést.

Ezek után, még sok terhes szolgálatoakat tett, mellyekre való tekintetből, II dik József Császár, a' Magyar és Erdely Országai akkor egygyesülve vólt Cancelláriánál, 1786-ban tanátsoffá tenni méltóztatott, de azt öregsége miatt nem soká viselte, hanem 1798-ban, negyven három elzteniig tett szolgálataja után nyúgodalomra bocsátatott.

Leg nagyobb gyönyörüségét találta a' Physikában és Mechanikában, a' minthogy ezekre és az ezekben tehető új találmányokra szentelte idejének javát, 's tehettségének nagyobb részét. Gyönyörködött a' szép tudományokban, és a' nyelvek tudásában is; a' honnan, deákül, németül, magyarul, frantziaul, olaszul és anglusul jól beszélt, tótul és oláhul is tudott annyit. hogy ezeken is, a' szükségesebb dolgokban ki tudta magát fejezni.

Nevezetesebb találmánya közzé tartozik az a' híres Sakk játzó Macina, melyről külömb

külömbféléket irkáltak, de hogy mitől függön az agész játzó eszköz bibéje, senki még eddig ki nem találta, 's talám ki sem találja, ha tsak a' fia **Kempelen Károly** Ur Udvari Concipista, ki-re a' machina szállott, ennek titkát a' közönség előtt fel nem fedezi. Ennél nevezetesebb találmány, a' beszéllő machina, melyben a' beszéd organumainak mechanismusát akarta követni, és ezt a' tzeljät benne a' bämulásig el is érte. Tsakugyan irt is egy igen derék munkát a' beszéd mechanismusáról, melyben le írja a' beszéllő machinát is. A' munka Bétsben jött ki 1791-ben. Irt még ezen kívül egy néhány théátrumra való darabokat, és számos verseket, de a' mellyeket világ elibe nem bortsátott. Sok időt fordított, a' rajzolás mesterségére, mellyet még öregségében is szorgalmatosan folytatott. Meg hólt Bétsben ezen folyó észtendőben, Mártzius hónap 26-ik napján. Mind magános, mind közönséges élete példás vólt. Ifiú korában Nápolyba útazott, mely útazás nagyon sokat használt az ő ifiúi tálentomainak ki fejtődzésére; — későbben azután familiástól együtt Párisban és Londonba útazott, hol a' maga sakk játzó machináját mindenütt tsudáltatta. Az ő háza mindenkor tele vólt tanulni szerető és jó szivü emberekkel, kikben Kempelen' felettébb gyönyörködött, és igyekezett is nékik minden lehstő módon szolgálni; 's így töltötte el háza népének 's jó barátinak társaságában 70 észtendőkre tölt munkás életét.